

Kerkelijke dakloosheid

Kroniek
Kees van Dijk

We werden allemaal opgeschrikt door de berichten over de grote brand in de Notre Dame de Paris. Tijdens de restauratie ontstond brand in de dakconstructie. En binnen enkele minuten brandde het hele dak en was de hele wereld op de hoogte.

Brand in de Notre Dame, een kerk die iconisch werd genoemd. Wie Parijs bezoekt, heeft bij deze kerk, misschien nog meer dan bij de Eiffeltoren, het gevoel dat hij in Parijs is aangekomen. Zo hoog als de Eiffeltoren is, zo diep ligt deze eeuwenoude kerk in Parijs verankerd.

De Parijzenaars rouwden openlijk rondom de brand in hun geliefde kathedraal. Op straat werd gehuild en gebeden. En groot was de opluchting dat niet de hele kerk verloren ging. Het eeuwenoude houten dak verbrandde. Gelukkig bleef veel van de gemetselde structuur overeind. En zelfs het orgel bleek behouden. Het was maar goed dat de tip van president Trump om blusvliegtuigen in te zetten niet werd gevolgd. Die reddingspoging had waarschijnlijk de vernietiging van veel moois veroorzaakt.

Maar nu is er dus een dakloze kathedraal in Parijs. En daar zijn al heel wat mensen en instellingen op afgevlagen. Die dakloosheid, dat kan natuurlijk niet. Er worden honderden miljoenen gedoneerd om er weer een passend dak op te zetten. Maar welk dak past een kerk? En wat mag het kosten?

Signaalfunctie

Wat mag het kosten in een wereld waar wel meer daklozen zijn? Mag deze kerk zomaar een reclamebord worden van de kapitaalcrachtigheid van de Franse *captains of industry*? Is een kerk in handen van de belangen van commercie en prestige niet daklozer dan een halfverbrande bouwval?

Best lastige vragen voor de Fransen. Wat zou het een mooi signaal zijn als deze kerk provisorisch werd gerepa-

reerd, met daarbij de uitspraak: ze wordt weer helemaal hersteld als de laatste dakloze een dak boven zijn hoofd heeft. Dan pas de kerk. Dat is pas een prestigieus dak. En dan mag daar de wereldwijde geefmachine zich op stukbijten.

Wat een mooi signaal: een kerk in voorlopigheid. Zoals de Sagrada Família in Barcelona. Maar dan niet: nog niet af, nee: nog niet hersteld, omdat we het grote herstel immers nog verwachten. In de komende wereld van recht en vrede, waar we samen zijn in de kerk die onze lieve moeder is.

Herstelde kerk

Er zijn kerken die zichzelf al hersteld noemen. Nu is dit natuurlijk een beetje een gemene overgang. Want iedere kerk kan nog wel een heleboel opnoemen van wat er aan herstelwerkzaamheden openstaat.

Hersteld... Wie is er nu hersteld in deze wereld van tranen en verdriet, deze wereld van onrecht en zonde?

Herstelde kerk, dat klinkt als een prachtige belofte, meer dan als een feit. Net zoals een gereformeerde kerk niet klaar is met reformeren. En onze broeders en zusters in de herstelde kerk zullen het ook niet als een voltooid feit beleven. Ze klampen zich aan de belofte vast. En dat is toch kerk-zijn?

En we hopen dat we in de kerken blijven vieren en verlangen dat het eenmaal zo ver komt: een herstelde kerk. En ja, dan gaat juist het dak eraf...

Maar soms verlang je voor vandaag naar een herstelde kerk. Een kerk waarin eensgezindheid heerst. Een puur en rustig luisteren naar de stem van de Herder van de kerk. Een kerk die hersteld wordt, zal altijd op de wereld om haar heen gericht zijn. Een herstelde kerk is kerk voor de wereld.

En in deze wereld zal er altijd onrust en strijd zijn in de kerk. Soms lijkt dat te vloeken bij het beeld van een kerk als een wijkplaats, een toevluchtsoord. Maar gelukkig mag je ook geregeld ervaren dat de kerk beide is: een strijperk, waarin we er samen voor gaan om de Here trouw te blijven. En daarbij elkaar ook weleens stevig bevragen. En tegelijk de plek waar je het heil viert. De vergeving, de belofte van een nieuwe, herstelde wereld. Het ultieme dak boven je hoofd.

CGK

Het is bekend dat we in dit blad nogal eens aangeven moeite te hebben met kerkelijke ontwikkelingen in eigen kring. En dan keek ik weleens jaloers naar de Christelijke Gereformeerde Kerken. Daar wist men toch beter om te gaan met verschillen. En er waren bij tijden stevige uitspraken op terreinen waar de GkV leken te eroderen. Uitspraken over vrouwen in de ambten kende men in de CGK al eerder dan in de GkV en er is ook een uitspraak gedaan over het thema homoseksualiteit.

Maar inmiddels is duidelijk geworden dat veel van die eensgezindheid ook aan erosie onderhevig is. Prof. Selderhuis sprak op een landelijke ambtsdragersvergadering openlijk over een crisis in de CGK. Een weergave van zijn

spreken is opgenomen in de Persrevue achter in dit nummer.

Hij drukte het brandalarm in. En dat deed hij tegen de achtergrond van een groeiend aantal kerken in de CGK, dat moeite ervaart met juist die uitspraken over vrouw en ambt en homoseksualiteit.

Het gaat dan veelal om kerken die plaatselijk nauw samenwerken met GkV en NGK. Daar heeft men het gevoel een schans te moeten verdedigen die door de partners al verlaten is.

Sagrada Família

Er moet een eerlijk en open gesprek zijn over de thema's in het geding. En tot die tijd dient men zich te houden aan de uitspraken die geldig zijn, zo bevestigde de hoogleraar.

En juist dat laatste staat nogal ter discussie. Op synodale uitspraken wachten wordt als verspilde tijd gezien. Vanuit bijvoorbeeld de kerk in Rotterdam-zuid wordt geen instemming van de CGK classis gevraagd voor het aanstellen van vrouwelijke ambtsdragers. Die instemming is ook niet te verwachten. Er wordt volstaan met een melding.

Ik kan me de verhoudingen in een classis amper voorstellen als een van de kerken kerkelijke uitspraken loslaat en in de samenwerking met een andere kerk een weg inslaat die in het eigen kerkverband niet is toegestaan. Welke ruimte ontstaat zo voor een open gesprek over het thema vrouwen in de ambten? Dat blokkeer je toch al door je opstelling in de classis.

Natuurlijk dient een gereformeerde kerk open te staan voor vernieuwing en verandering. Maar dat gesprek moet niet onder een dergelijke druk gezet worden. Want dat is, en daarin heeft de hoogleraar vanuit het kerkrecht alle gelijk van de wereld, kerkelijke ongehoorzaamheid. En dat graaft geen bedding voor een goed kerkbreed gesprek.

Inmiddels reageert men al op Selderhuis, met afkeuring of instemming. Waar de CGK altijd erin slaagden

polarisatie te voorkomen, wordt de volgende generale synode daar een spannende.

Herverkaveling

Ik zou willen dat de Here eens in de kerkelijke verhoudingen in ons Nederland zou blazen en die zou herschikken. Een soort van kerkelijke ruilverkaveling.

Ik zeg: de Here die blaast. Want als wij dat gaan organiseren, dan past dat helemaal niet bij de kerk zoals de Here die vergadert en onderhoudt. Je richt niet zomaar even de kerk van jouw voorkeur op.

Het lijkt soms wel even die kant op te gaan als we mogen meepraten over de komende fusiekerk van GkV en NGK. Daar kun je je dromen bij hebben. En wellicht wordt een aantal van die dromen in de komende jaren verwezenlijkt.

Maar mag je ook een andere kant uit denken, een kerk:

- waar de sola's van de Reformatie in ere worden gehouden; waarin ik niet van alles vind, maar waarin ik gevonden ben?;
- waarin er vrijspraak is voor zondaren die schuilen bij Christus hun Borg en Plaatsbekleder, de Overwinnaar van zonde en dood?;
- waarin Israëls oude psalmen gezongen worden; waarin de zusters geen leidinggevende ambten bekleeden; waarin de kerk ook in de middag gevuld wordt door gelovigen die het heil toegezegd willen krijgen en erin onderwezen willen worden?

Mag ik in zo'n kerk onderdak?

Natuurlijk, zo'n kerk als ideaalplaatje is er niet. En ik kan me vandaag nog best behelpen met de kerk die me gegeven wordt. Maar ik blijf verlangen naar de dag van de grote restauratie...

Kerkbouw

Kunnen we vandaag concreet iets doen om de ruimte te creëren voor die kerk zoals ik haar hierboven schetste? In elk geval moet dan niet een kerkformatie van nu, een traditie die kan verlopen met de tijd, je norm zijn.

Prof. Selderhuis vraagt zich hardop af of het moment misschien gekomen is om de CGK op te heffen. We vrijen met iedereen en trouwen met niemand, zei hij. Is dat wel eerlijk?

Rond de vorige synode las ik een ingezonden in het ND waarin iemand bepleitte de GKv op te heffen. Kies maar voor de NGK of de CGK, met hun onderscheiden cultuur en specialisme...

Dat is het opheffen van het bestaande. Niet het stichten van iets nieuws. Dat laatste klinkt zo activistisch. De kerk wordt niet door ons gebouwd. Maar we dienen de eenheid van de kerk te zoeken en te onderhouden. En we kunnen niet blijvend een eenheid onderhouden wanneer wezenlijke geestelijke herkenning is gaan ontbreken.

Suggesties

Volgens dr. ir. Jan van der Graaf is die kerk waarvan ik droom, er allang. In de

ruimte die de Vaderlandse Kerk biedt. Daar moet je nooit weggaan, is zijn boodschap altijd geweest. Dat bepleitte hij opnieuw in het ND van 5 april. Broeders in de CGK, scheur niet! Houd het met alle verschil met elkaar uit. Dat vraagt dan wel een andere kijk op kerkelijke afspraken. Die zijn dan niet zo bindend als Selderhuis ze ziet. Plaatselijk mag je de vrijheid nemen ervan af te wijken.

Zo werd dat ook al bepleit door Maarten Verkerk in het ND van 4 april. De plaatselijke kerk dopt eigen boontjes, en de synode faciliteert slechts. Bij Verkerk lijkt het dat elke kerk haar eigen beslissingen wel kan nemen.

Een compleet andere visie op het kerkverband doemt hier op. Dat toont dat er weinig of geen begrip is voor het gegeven dat er theologische thema's zijn die de spankracht van de gemiddelde plattelands- of stadsgemeente ver te boven gaan. En thema's die ons samen aangaan (opleiding, kerkboek).

Kerkelijke besluiten zijn niet meer dan een staalkaart van opties geworden. En bij die gemiddelde gemeente, met zijn ontlezen kerkenraad, worden dan alle opties gedropt, met de vriendelijke boodschap: zoek het maar uit.

Maar daar hadden we meerdere vergaderingen toch niet voor in het leven geroepen? Die moeten toch dat doen waarvoor een plaatselijke kerkenraad niet is uitgerust?

Eronder ligt de gedachte die Jan Mudde verwoordde in het ND van 3 april. Iets is niet 'goed' of 'niet goed' volgens de Bijbel. We moeten afstand nemen van die kijk op het schriftgezag omwille van de bewaring van het schriftgezag. We moeten samen in liefde met de Schriften omgaan. Maar blijkbaar komen daar geen waarheidsclaims uit. Muddes verhaal bijt zich in de staart: welke waarde heeft zijn schrijven? Het klinkt allemaal heel gezaghebbend, want het lijkt de dilemma's te overstijgen. Maar het laat je ten slotte in de kou staan, letterlijk dakloos, als je omwille van je geweten niet mee kunt. Hooguit krijg je dan het verwijt mee dat je niet liefdevol genoeg bent in je strijd voor 'jouw' waarheid. Maar tussen waarheid en liefde hoeft je bij onze

Heer naar mijn vaste overtuiging niet te kiezen.

Moeten we wachten op de volgende kerkfusie (die met de PKN) om in de grote ruimte van de PKN een hotelkamer naar onze eigen voorkeur te boeken?

Met Jan van der Graaf net doen alsof de kerk niet gescheurd en uiteengerukt is, terwijl je op en onder elkaars kansels niet welkom bent of wilt zijn?

Is dat het dak dat ons in alle voorlopigheid wacht? Moet dat dan de interpretatie van de eenentwintigste eeuw zijn van het huis waar veel woningen zijn? Ook wel een plekje voor mij?

Ik kan het zo moeilijk rijmen met de grote woorden over kerkelijke gehoorzaamheid, die ik hoorde in de kerkgeschiedenislessen van mijn jeugd. En die in mijn ogen nooit weerlegd zijn.

Verlos ons

Nader Bekeken werd weleens geschaard onder de laatste van de leidinggevende bladen. Van die bladen waar ze alle antwoorden weten, en waar ze weten waar het heen moet en waarheen niet. Maar ik schrijf dit en ik weet het niet. Ik bid of de Heer ons in de komende tijd duidelijk wil maken waar het dak van zijn kerk zal zijn. Waar ik, en ook de generatie die komt, kan blijven schuilen onder de schaduw van zijn vleugels.

En ik laat het binnenkort maar weer eens zingen in de kerk, al houd ik het vast niet droog, ondanks ons solide dak:

*Verlos ons, HERE, onze God,
verhef uw aanschijn, wend ons lot,
verzamel ons uit alle streken,
opdat wij eenmaal allen saam
van de vervulling mogen spreken,
lof brengen aan uw heilige naam.*
(Psalm 106:21)

Een herstelde kerk...
Dan gaat het dak eraf.

Afgesloten 29 april 2019.